

หนังสือรวมบทนิพนธ์ “เสาหลักทางวิชาการ”

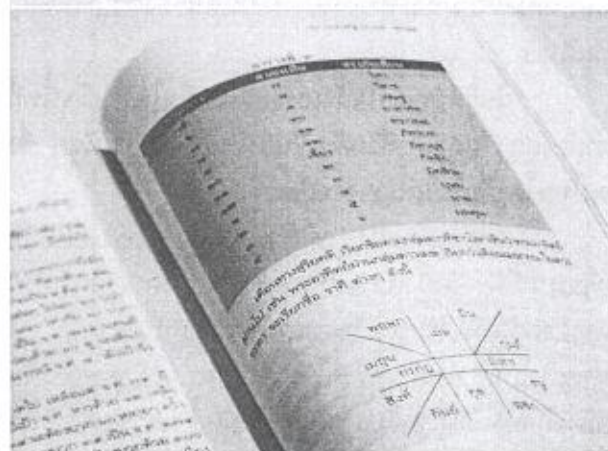
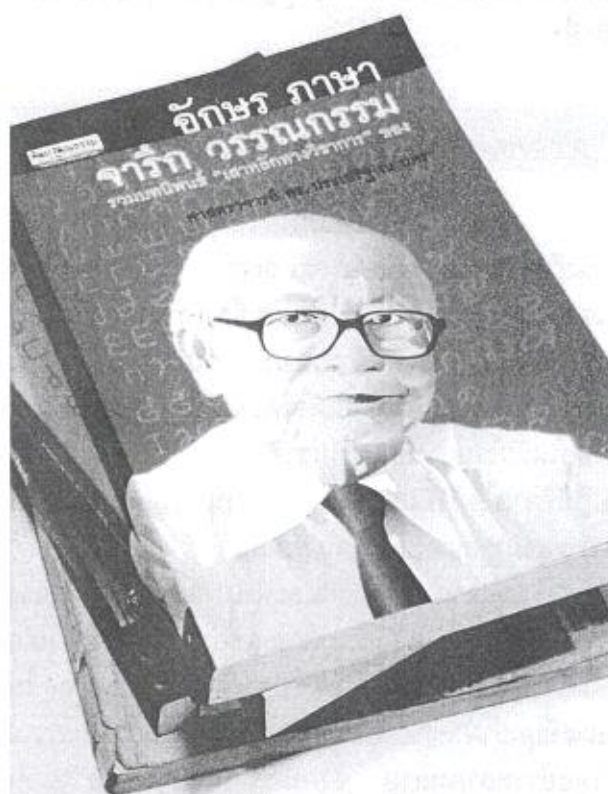
เรื่อง “อักษร ภาษา จารึก วรรณกรรม” และ “ประวัติศาสตร์เบ็ดเตล็ด”

โดย ศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ ณ นคร

ประกาศิต คำสาอด *

ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ณ นคร เป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องในวงวิชาการว่า เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านไทยศึกษาที่มีความรอบรู้ในลักษณะสหวิทยาการ ทั้งประวัติศาสตร์ โบราณคดี ภาษา จารึก วรรณคดีและศิลปวัฒนธรรม อย่างต่อเนื่องมากกว่า 30 ปี มีผลงานวิจัยที่มีคุณค่าทางวิชาการ และคุณภาพสูง ความสนใจและความคิดริเริ่มของท่านในการศึกษาประวัติศาสตร์สุโขทัยด้วยการอ่านจารึก ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงข้อสรุปตามหลักฐานที่ค้นพบใหม่และให้ความกระจ่างชัดในประเด็นต่างๆ ที่เป็นข้อสันนิษฐานแต่เดิมและยังไม่มีข้อยุติ จนได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญการอ่านศิลาจารึกเพียงไม่กี่ท่านของกรมศิลปากร นอกจากนั้นยังเป็นนักวิชาการที่ให้ความสำคัญกับการขยายขอบเขตของไทยศึกษาไปสู่ “ไทศึกษา” หรือการศึกษาเรื่องของชนเผ่าไทอื่นๆ นอกประเทศไทย ผลงานทางวิชาการของท่านมีอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น ถิ่นเดิมและตระกูลภาษาไทย ประวัติศาสตร์สุโขทัยจากจารึก เล่าเรื่องในไตรภูมิพระร่วง ความสำคัญของวรรณคดีท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ล้านนาจารึก เป็นต้น ผลงานเหล่านี้ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่อย่างต่อเนื่องและใช้อย่างยิ่งในวงวิชาการเสมอมา นับเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้สนใจศึกษาประวัติศาสตร์ไทยมุ่งมั่นที่จะค้นคว้าศึกษาวิจัยตามแนวทางที่ท่านได้บุกเบิกริเริ่มไว้

งานค้นคว้าวิชาการของศาสตราจารย์ประเสริฐ เป็นที่ยกย่องอย่างสูง ถือเป็น “เสาหลักทางวิชาการ” ของแวดวงวิชาความรู้กระแสหลักทางอักษร ภาษา จารึก วรรณกรรม และประวัติศาสตร์โบราณคดี ดังเช่นที่สุจิตต์ วงษ์เทศ ได้กล่าวไว้ในคำนำของหนังสือรวมบทนิพนธ์ “เสาหลักทางวิชาการ” ของศาสตราจารย์ประเสริฐ เล่มที่ 1 เรื่อง “อักษร ภาษา จารึก วรรณกรรม” และเล่มที่ 2 เรื่อง “ประวัติศาสตร์

* เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล

เบ็ดเตล็ด” ว่า “งานค้นคว้าวิชาการของศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ ณ นคร เป็นที่ยกย่องอย่างสูง ถือเป็น “เสาหลักทางวิชาการ” ของแวดวงวิชาความรู้กระแสหลักทางอักษร ภาษา จารึก วรรณกรรม และประวัติศาสตร์โบราณคดี”

หนังสือรวมบทนิพนธ์ “เสาหลักทางวิชาการ” ของศาสตราจารย์ ประเสริฐ ทั้ง 2 เล่มนี้เป็นการรวบรวมบทนิพนธ์ ซึ่งเป็นที่รู้แต่ในหมู่ลูกศิษย์ของอาจารย์ตามสถาบันต่างๆ เท่านั้น ไม่ได้แพร่หลายสู่สาธารณชน เมื่อมีการพิมพ์ขึ้นใหม่ในครั้งนี้ อาจารย์ได้ตรวจแก้ไขข้อบกพร่องและคำผิดพลาดให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ในเล่มที่ 1 เรื่อง “อักษร ภาษา จารึก วรรณกรรม” มีบทความน่าสนใจซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจศึกษาหาความรู้ในด้านอักษรและภาษาถิ่นต่างๆ เช่น ลายสือไทย พ่อขุนรามคำแหงมหาราชได้ทรงประดิษฐ์ลายสือไทย อันเป็นต้นแบบของอักษรไทยในปัจจุบัน การสืบค้นภาษาไทยในเมืองจีน ที่มาของอักษรไทยล้านนาและไทยลื้อ แนวการปริวรรตอักษรพื้นเมืองล้านนา รวมทั้งความสำคัญของวรรณคดีท้องถิ่น ซึ่งสามารถใช้พิสูจน์ความเกี่ยวพันที่ปรากฏในประวัติศาสตร์ได้ด้วย สำหรับผู้ที่สนใจเรื่องจารึกโบราณต่างๆ ในหนังสือเล่มนี้ก็มีความรู้ให้หาอ่านได้มากมาย เช่น เรื่องเกี่ยวเนื่องกับจารึก เกร็ดความรู้จากศิลาจารึก ความเห็นเรื่องจารึกพ่อขุนรามคำแหง ต่อเนื่องไปจนถึงคำอภิปรายศิลาจารึกหลักที่ 1 ว่าจริงหรือปลอม ซึ่งคงจะช่วยให้ผู้ที่ยังมีข้อกังขาและสงสัยได้ทำความเข้าใจในเรื่องนี้ได้ยิ่งขึ้น เนื่องจากจารึกถือเป็นเอกสารที่มีประโยชน์มากในทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี นักประวัติศาสตร์เองก็ถือว่าเป็นเอกสารชั้นหนึ่ง ซึ่งน่าเชื่อถือกว่าเอกสารที่เขียนขึ้นภายหลังเหตุการณ์เป็นเวลานานๆ เพราะใช้บันทึกเรื่องราวที่เกิดขึ้นได้ใกล้เคียงกับเวลาที่เกิดเหตุการณ์นั้นๆ และไม่มีคามผิดพลาดเนื่องจากการคัดลอกคลาดเคลื่อน

ส่วนเล่มที่ 2 เรื่อง “ประวัติศาสตร์เบ็ดเตล็ด” นั้นได้รวบรวมเกร็ดข้อมูลเกี่ยวกับหลักฐานข้อมูลใหม่ใน

ประวัติศาสตร์ไทยทางด้านจารึก การชำระประวัติศาสตร์สุโขทัย ปฏิทินไทยและวิธีการคำนวณระบบปฏิทินแบบไทย วัน เดือน ปีในเอกสารโบราณ เรื่องกบดินเดือนและกบดินตะวันหรือจันทร์ปราศและสุริยปราศในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีบทความที่วาดด้วยเรื่องของ “มหาวิทยาลัย” ในเรื่องจุดมุ่งหมายและหน้าที่ของมหาวิทยาลัย พัฒนาการของแนวความคิดและการจัดตั้งมหาวิทยาลัย รูปแบบการบริหารงานมหาวิทยาลัยในประเทศไทย และแนวโน้มของมหาวิทยาลัยไทยในอนาคตอีกด้วย

ในตอนท้ายของทั้งสองเล่ม ยังได้ตีพิมพ์บทความเรื่อง “มองย้อนหลัง 80 ปี ประเสริฐ ณ นคร เขาว่าผมเป็นแดง” ซึ่งเป็นบทปาฐกถาพิเศษที่ศาสตราจารย์ประเสริฐ ได้ย้อนชีวิตในอดีตเล่าให้ลูกศิษย์ฟังเนื่องในโอกาสฉลองครบรอบอายุ 80 ปี ที่ลูกศิษย์จากหลายสถาบันฯ ร่วมกันจัดงานแสดงมุทิตาจิต โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงเป็นองค์ประธาน เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2542 ซึ่งอาจารย์ได้กล่าวถึงความสนใจของตนเองใน “โลกประวัติศาสตร์” ไว้ว่า ตนเองสนใจทางวิทยาศาสตร์ แต่เมื่อคิดว่าหากคนไทยจะต้องอาศัยให้ศาสตราจารย์ออร์ซ เซเดส เป็นผู้อ่านศิลาจารึกให้ตลอด ซึ่งหากศาสตราจารย์เซเดสตายไป ก็จะไม่มีความรู้ด้านศิลาจารึกในเมืองไทยได้เลย จึงเป็นเหตุที่ท่านสนใจศึกษาและค้นคว้าจนอ่านจารึกได้ และท่านได้เล่าถึงประสบการณ์การฝึกหัดอ่านศิลาจารึกในบทความเรื่อง “ศิลาจารึกกับข้าพเจ้า” ในเล่มที่ 1 โดยเริ่มจากการอ่านงานที่มีผู้อ่านไว้แล้ว จนกระทั่งสามารถแก้ไขคำที่อ่านไว้ผิดได้ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าอาจารย์จะไม่ได้จบการศึกษาด้านประวัติศาสตร์มา หากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้มอบปริญญาเกียรตินิยมทางประวัติศาสตร์ และสภาวิจัยได้ยกย่องให้เป็นนักวิจัยดีเด่นทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี ประจำปี พ.ศ. 2531 อาจารย์จึงรู้สึกว่าคุณค่าของ “มีฐานที่จะยืนเป็นนักอ่านศิลาจารึกด้วยความสบายใจสืบไปได้” ●

เบ็ตเตล็ด” ว่า “งานค้นคว้าวิชาการของศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ ณ นคร เป็นที่ยกย่องอย่างสูง ถือเป็น “เสาหลักทางวิชาการ” ของแวดวงวิชาความรู้กระแสหลักทางอักษร ภาษา จารึก วรรณกรรม และประวัติศาสตร์โบราณคดี”

หนังสือรวมบทนิพนธ์ “เสาหลักทางวิชาการ” ของศาสตราจารย์ ประเสริฐ ทั้ง 2 เล่มนี้เป็นการรวบรวมบทนิพนธ์ซึ่งเป็นที่รู้แต่ในหมู่ลูกศิษย์ของอาจารย์ตามสถาบันต่างๆ เท่านั้น ไม่ได้แพร่หลายสู่สาธารณชน เมื่อมีการพิมพ์ขึ้นใหม่ในครั้งนี้ อาจารย์ได้ตรวจแก้ไขข้อบกพร่องและคำผิดพลาดให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ในเล่มที่ 1 เรื่อง “อักษร ภาษา จารึก วรรณกรรม” มีบทความน่าสนใจซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจศึกษาหาความรู้ในด้านอักษรและภาษาถิ่นต่างๆ เช่น ลายสือไทย พ่อขุนรามคำแหงมหาราชได้ทรงประดิษฐ์ลายสือไทย อันเป็นต้นแบบของอักษรไทยในปัจจุบัน การสืบค้นภาษาไทยในเมืองจีน ที่มาของอักษรไทยล้านนาและไทยลื้อ แนวการปริวรรตอักษรพื้นเมืองล้านนา รวมทั้งความสำคัญของวรรณคดีท้องถิ่น ซึ่งสามารถใช้พิสูจน์ความเกี่ยวพันที่ปรากฏในประวัติศาสตร์ได้ด้วย สำหรับผู้ที่สนใจเรื่องจารึกโบราณต่างๆ ในหนังสือเล่มนี้ก็มีความรู้ให้หาอ่านได้มากมาย เช่น เรื่องเกี่ยวเนื่องกับจารึก เกร็ดความรู้จากศิลาจารึก ความเห็นเรื่องจารึกพ่อขุนรามคำแหง ต่อเนื่องไปจนถึงคำอภิปรายศิลาจารึกหลักที่ 1 ว่าจริงหรือปลอม ซึ่งคงจะช่วยให้ผู้ที่ยังมีข้อกังขาและสงสัยได้ทำความเข้าใจในเรื่องนี้ได้ยิ่งขึ้น เนื่องจากจารึกถือเป็นเอกสารที่มีประโยชน์มากในทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี นักประวัติศาสตร์เองก็ถือว่าเป็นเอกสารชั้นหนึ่ง ซึ่งน่าเชื่อถือกว่าเอกสารที่เขียนขึ้นภายหลังเหตุการณ์เป็นเวลานานๆ เพราะใช้บันทึกเรื่องราวที่เกิดขึ้นได้ใกล้เคียงกับเวลาที่เกิดเหตุการณ์นั้นๆ และไม่มีคามผิดพลาดเนื่องจากการคัดลอกคลาดเคลื่อน

ส่วนเล่มที่ 2 เรื่อง “ประวัติศาสตร์เบ็ตเตล็ด” นั้นได้รวบรวมเกร็ดข้อมูลเกี่ยวกับหลักฐานข้อมูลใหม่ใน

ประวัติศาสตร์ไทยทางด้านจารึก การชำระประวัติศาสตร์สุโขทัย ปฏิทินไทยและวิธีการคำนวณระบบปฏิทินแบบไทย วัน เดือน ปีในเอกสารโบราณ เรื่องกบดินเดือนและกบดินตะวันหรือจันทร์ปราศและสุริยปราศในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีบทความที่ว่าด้วยเรื่องของ “มหาวิทยาลัย” ในเรื่องจุดมุ่งหมายและหน้าที่ของมหาวิทยาลัย พัฒนาการของแนวความคิดและการจัดตั้งมหาวิทยาลัย รูปแบบการบริหารงานมหาวิทยาลัยในประเทศไทย และแนวโน้มของมหาวิทยาลัยไทยในอนาคตอีกด้วย

ในตอนท้ายของทั้งสองเล่ม ยังได้ตีพิมพ์บทความเรื่อง “มองย้อนหลัง 80 ปี ประเสริฐ ณ นคร เขาว่าผมเป็นแดง” ซึ่งเป็นบทปาฐกถาพิเศษที่ศาสตราจารย์ประเสริฐ ได้ย้อนชีวิตในอดีตเล่าให้ลูกศิษย์ฟังเนื่องในโอกาสฉลองครบรอบอายุ 80 ปี ที่ลูกศิษย์จากหลายสถาบัน ร่วมกันจัดงานแสดงมุทิตาจิต โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงเป็นองค์ประธาน เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2542 ซึ่งอาจารย์ได้กล่าวถึงความสนใจของตนเองใน “โลกประวัติศาสตร์” ไว้ว่า ตนเองสนใจทางวิทยาศาสตร์ แต่เมื่อคิดว่าหากคนไทยจะต้องอาศัยให้ศาสตราจารย์ออร์ซ เซเดส์ เป็นผู้อ่านศิลาจารึกให้ตลอด ซึ่งหากศาสตราจารย์เซเดส์ตายไป ก็จะไม่มีความรู้ด้านศิลาจารึกในเมืองไทยได้เลย จึงเป็นเหตุที่ท่านสนใจศึกษาและค้นคว้าจนอ่านจารึกได้ และท่านได้เล่าถึงประสบการณ์การฝึกหัดอ่านศิลาจารึกในบทความเรื่อง “ศิลาจารึกกับข้าพเจ้า” ในเล่มที่ 1 โดยเริ่มจากการอ่านงานที่มีผู้อ่านไว้แล้ว จนกระทั่งสามารถแก้ไขคำที่อ่านไว้ผิดได้ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าอาจารย์จะไม่ได้จบการศึกษาด้านประวัติศาสตร์มา หากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้มอบปริญญาเกียรตินิยมทางประวัติศาสตร์ และสภาวิจัยได้ยกย่องให้เป็นนักวิจัยดีเด่นทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี ประจำปี พ.ศ. 2531 อาจารย์จึงรู้สึกว่าคุณค่าของ “มีฐานที่จะยืนเป็นนักอ่านศิลาจารึกด้วยความสบายใจสืบไปได้” ●

เบ็ดเตล็ด” ว่า “งานค้นคว้าวิชาการของศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ ณ นคร เป็นที่ยกย่องอย่างสูง ถือเป็น “เสาหลักทางวิชาการ” ของแวดวงวิชาความรู้กระแสหลักทางอักษร ภาษา จารึก วรรณกรรม และประวัติศาสตร์โบราณคดี”

หนังสือรวมบทนิพนธ์ “เสาหลักทางวิชาการ” ของศาสตราจารย์ ประเสริฐ ทั้ง 2 เล่มนี้เป็นการรวบรวมบทนิพนธ์ซึ่งเป็นที่ยอมรับในหมู่นักศึกษาระดับปริญญาตรีตามสถาบันต่างๆ เท่านั้น ไม่ได้แพร่หลายสู่สาธารณชน เมื่อมีการพิมพ์ขึ้นใหม่ในครั้งนี้ อาจารย์ได้ตรวจแก้ไขข้อบกพร่องและคำผิดพลาดให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ในเล่มที่ 1 เรื่อง “อักษร ภาษา จารึก วรรณกรรม” มีบทความน่าสนใจซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจศึกษาหาความรู้ในด้านอักษรและภาษาถิ่นต่างๆ เช่น ลายสือไทย พ่อขุนรามคำแหงมหาราชได้ทรงประดิษฐ์ลายสือไทย อันเป็นต้นแบบของอักษรไทยในปัจจุบัน การสืบค้นภาษาไทยในเมืองจีน ที่มาของอักษรไทยล้านนาและไทยลื้อ แนวการปริวรรตอักษรพื้นเมืองล้านนา รวมทั้งความสำคัญของวรรณคดีท้องถิ่น ซึ่งสามารถใช้พิสูจน์ความเกี่ยวพันที่ปรากฏในประวัติศาสตร์ได้ด้วย สำหรับผู้ที่สนใจเรื่องจารึกโบราณต่างๆ ในหนังสือเล่มนี้ก็มีความรู้ให้หาอ่านได้มากมาย เช่น เรื่องเกี่ยวเนื่องกับจารึก เกร็ดความรู้จากศิลาจารึก ความเห็นเรื่องจารึกพ่อขุนรามคำแหง ต่อเนื่องไปจนถึงคำอภิปรายศิลาจารึกหลักที่ 1 ว่าจริงหรือปลอม ซึ่งคงจะช่วยให้ผู้ที่ยังมีข้อกังขาและสงสัยได้ทำความเข้าใจในเรื่องนี้ได้ยิ่งขึ้น เนื่องจากจารึกถือเป็นเอกสารที่มีประโยชน์มากในทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี นักประวัติศาสตร์เองก็ถือว่าเป็นเอกสารชั้นหนึ่ง ซึ่งน่าเชื่อถือกว่าเอกสารที่เขียนขึ้นภายหลังเหตุการณ์เป็นเวลานานๆ เพราะใช้บันทึกเรื่องราวที่เกิดขึ้นได้ใกล้เคียงกับเวลาที่เกิดเหตุการณ์นั้นๆ และไม่มีคำผิดพลาดเนื่องจากการคัดลอกคลาดเคลื่อน

ส่วนเล่มที่ 2 เรื่อง “ประวัติศาสตร์เบ็ดเตล็ด” นั้นได้รวบรวมเกร็ดข้อมูลเกี่ยวกับหลักฐานข้อมูลใหม่ใน

ประวัติศาสตร์ไทยทางด้านจารึก การชำระประวัติศาสตร์สุโขทัย ปฏิทินไทยและวิธีการคำนวณระบบปฏิทินแบบไทยวัน เดือน ปีในเอกสารโบราณ เรื่องกบดินเดือนและกบดินตะวันหรือจันทร์ปราศและสุริยปราศในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีบทความที่ว่าด้วยเรื่องของ “มหาวิทยาลัย” ในเรื่องจุดมุ่งหมายและหน้าที่ของมหาวิทยาลัย พัฒนาการของแนวความคิดและการจัดตั้งมหาวิทยาลัย รูปแบบการบริหารงานมหาวิทยาลัยในประเทศไทย และแนวโน้มของมหาวิทยาลัยไทยในอนาคตอีกด้วย

ในตอนท้ายของทั้งสองเล่ม ยังได้ตีพิมพ์บทความเรื่อง “มองย้อนหลัง 80 ปี ประเสริฐ ณ นคร เขาว่าผมเป็นแดง” ซึ่งเป็นบทปาฐกถาพิเศษที่ศาสตราจารย์ประเสริฐ ได้ย้อนชีวิตในอดีตเล่าให้ลูกศิษย์ฟังเนื่องในโอกาสฉลองครบรอบอายุ 80 ปี ที่ลูกศิษย์จากหลายสถาบัน ร่วมกันจัดงานแสดงมุทิตาจิต โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงเป็นองค์ประธาน เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2542 ซึ่งอาจารย์ได้กล่าวถึงความสนใจของตนเองใน “โลกประวัติศาสตร์” ไว้ว่า ตนเองสนใจทางวิทยาศาสตร์ แต่เมื่อคิดว่าหากคนไทยจะต้องอาศัยให้ศาสตราจารย์ยอร์ช เซเดส์ เป็นผู้อ่านศิลาจารึกให้ตลอด ซึ่งหากศาสตราจารย์เซเดส์ตายไป ก็จะไม่มีความรู้ด้านศิลาจารึกในเมืองไทยได้เลย จึงเป็นเหตุที่ท่านสนใจศึกษาและค้นคว้าจนอ่านจารึกได้ และท่านได้เล่าถึงประสบการณ์การฝึกหัดอ่านศิลาจารึกในบทความเรื่อง “ศิลาจารึกกับข้าพเจ้า” ในเล่มที่ 1 โดยเริ่มจากการอ่านงานที่มีผู้อ่านไว้แล้ว จนกระทั่งสามารถแก้ไขคำที่อ่านไว้ผิดได้ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าอาจารย์จะไม่ได้จบการศึกษาด้านประวัติศาสตร์มา หากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้มอบปริญญาเกียรตินิยมทางด้านประวัติศาสตร์ และสภามหาวิทยาลัยได้ยกย่องให้เป็นนักวิจัยดีเด่นทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี ประจำปี พ.ศ. 2531 อาจารย์จึงรู้สึกว่าการอ่าน “มีฐานที่จะยืนยันเป็นนักอ่านศิลาจารึกด้วยความสบายใจสืบไปได้” ☺

เบ็ดเตล็ด” ว่า “งานค้นคว้าวิชาการของศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ ณ นคร เป็นที่ยกย่องอย่างสูง ถือเป็น “เสาหลักทางวิชาการ” ของแวดวงวิชาความรู้กระแสหลักทางอักษร ภาษา จารึก วรรณกรรม และประวัติศาสตร์โบราณคดี”

หนังสือรวมบทนิพนธ์ “เสาหลักทางวิชาการ” ของศาสตราจารย์ ประเสริฐ ทั้ง 2 เล่มนี้เป็นการรวบรวมบทนิพนธ์ซึ่งเป็นที่รู้แต่ในหมู่ลูกศิษย์ของอาจารย์ตามสถาบันต่างๆ เท่านั้น ไม่ได้แพร่หลายสู่สาธารณชน เมื่อมีการพิมพ์ขึ้นใหม่ในครั้งนี้ อาจารย์ได้ตรวจแก้ไขข้อบกพร่องและคำผิดพลาดให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ในเล่มที่ 1 เรื่อง “อักษร ภาษา จารึก วรรณกรรม” มีบทความน่าสนใจซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจศึกษาหาความรู้ในด้านอักษรและภาษาถิ่นต่างๆ เช่น ลายสือไทย พ่อขุนรามคำแหงมหาราชได้ทรงประดิษฐ์ลายสือไทย อันเป็นต้นแบบของอักษรไทยในปัจจุบัน การสืบค้นภาษาไทยในเมืองจีน ที่มาของอักษรไทยล้านนาและไทยลื้อ แนวการปริวรรตอักษรพื้นเมืองล้านนา รวมทั้งความสำคัญของวรรณคดีท้องถิ่น ซึ่งสามารถใช้พิสูจน์ความเกี่ยวพันที่ปรากฏในประวัติศาสตร์ได้ด้วย สำหรับผู้ที่สนใจเรื่องจารึกโบราณต่างๆ ในหนังสือเล่มนี้ก็มีความรู้ให้หาอ่านได้มากมาย เช่น เรื่องเกี่ยวเนื่องกับจารึก เกร็ดความรู้จากศิลาจารึก ความเห็นเรื่องจารึกพ่อขุนรามคำแหง ต่อเนื่องไปจนถึงคำอภิปรายศิลาจารึกหลักที่ 1 ว่าจริงหรือปลอม ซึ่งคงจะช่วยให้ผู้ที่ยังมีข้อกังขาและสงสัยได้ทำความเข้าใจในเรื่องนี้ได้ยิ่งขึ้น เนื่องจากจารึกถือเป็นเอกสารที่มีประโยชน์มากในทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี นักประวัติศาสตร์เองก็ถือว่าเป็นเอกสารชั้นหนึ่ง ซึ่งน่าเชื่อถือกว่าเอกสารที่เขียนขึ้นภายหลังเหตุการณ์เป็นเวลานานๆ เพราะใช้บันทึกเรื่องราวที่เกิดขึ้นได้ใกล้เคียงกับเวลาที่เกิดเหตุการณ์นั้นๆ และไม่มีคำผิดพลาดเนื่องจากการคัดลอกคลาดเคลื่อน

ส่วนเล่มที่ 2 เรื่อง “ประวัติศาสตร์เบ็ดเตล็ด” นั้นได้รวบรวมเกร็ดข้อมูลเกี่ยวกับหลักฐานข้อมูลใหม่ใน

ประวัติศาสตร์ไทยทางด้านจารึก การชำระประวัติศาสตร์สุโขทัย ปฏิทินไทยและวิธีการคำนวณระบบปฏิทินแบบไทย วัน เดือน ปีในเอกสารโบราณ เรื่องกบดินเดือนและกบดินตะวันหรือจันทร์ปราศและสุริยปราศในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีบทความที่ว่าด้วยเรื่องของ “มหาวิทยาลัย” ในเรื่องจุดมุ่งหมายและหน้าที่ของมหาวิทยาลัย พัฒนาการของแนวความคิดและการจัดตั้งมหาวิทยาลัย รูปแบบการบริหารงานมหาวิทยาลัยในประเทศไทย และแนวโน้มของมหาวิทยาลัยไทยในอนาคตอีกด้วย

ในตอนท้ายของทั้งสองเล่ม ยังได้ตีพิมพ์บทความเรื่อง “มองย้อนหลัง 80 ปี ประเสริฐ ณ นคร เขาว่าผมเป็นแดง” ซึ่งเป็นบทปาฐกถาพิเศษที่ศาสตราจารย์ประเสริฐ ได้ย้อนชีวิตในอดีตเล่าให้ลูกศิษย์ฟังเนื่องในโอกาสฉลองครบรอบอายุ 80 ปี ที่ลูกศิษย์จากหลายสถาบันฯ ร่วมกันจัดงานแสดงมุทิตาจิต โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงเป็นองค์ประธาน เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2542 ซึ่งอาจารย์ได้กล่าวถึงความสนใจของตนเองใน “โลกประวัติศาสตร์” ไว้ว่า ตนเองสนใจทางวิทยาศาสตร์ แต่เมื่อคิดว่าหากคนไทยจะต้องอาศัยให้ศาสตราจารย์ออร์ซ เซเดส์ เป็นผู้อ่านศิลาจารึกให้ตลอด ซึ่งหากศาสตราจารย์เซเดส์ตายไป ก็จะไม่มีความรู้ด้านศิลาจารึกในเมืองไทยได้เลย จึงเป็นเหตุที่ท่านสนใจศึกษาและค้นคว้าจนอ่านจารึกได้ และท่านได้เล่าถึงประสบการณ์การฝึกหัดอ่านศิลาจารึกในบทความเรื่อง “ศิลาจารึกกับข้าพเจ้า” ในเล่มที่ 1 โดยเริ่มจากการอ่านงานที่มีผู้อ่านไว้แล้ว จนกระทั่งสามารถแก้ไขคำที่อ่านไว้ผิดได้ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าอาจารย์จะไม่ได้จบการศึกษาด้านประวัติศาสตร์มา หากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้มอบปริญญาเกียรตินิยมทางประวัติศาสตร์ และสภามหาวิทยาลัยได้เป็นนักวิจัยดีเด่นทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี ประจำปี พ.ศ. 2531 อาจารย์จึงรู้สึกว่าคุณค่าของ “มีฐานที่จะยืนเป็นนักอ่านศิลาจารึกด้วยความสบายใจสืบไปได้” ●●

เบ็ดเตล็ด” ว่า “งานค้นคว้าวิชาการของศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ ณ นคร เป็นที่ยกย่องอย่างสูง ถือเป็น “เสาหลักทางวิชาการ” ของแวดวงวิชาความรู้กระแสหลักทางอักษร ภาษา จารึก วรรณกรรม และประวัติศาสตร์โบราณคดี”

หนังสือรวมบทนิพนธ์ “เสาหลักทางวิชาการ” ของศาสตราจารย์ ประเสริฐ ทั้ง 2 เล่มนี้เป็นการรวบรวมบทนิพนธ์ซึ่งเป็นที่ยอมรับในหมู่นักศึกษาระดับปริญญาตรีตามสถาบันต่างๆ เท่านั้น ไม่ได้แพร่หลายสู่สาธารณชน เมื่อมีการพิมพ์ขึ้นใหม่ในครั้งนี้ อาจารย์ได้ตรวจแก้ไขข้อบกพร่องและคำผิดพลาดให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ในเล่มที่ 1 เรื่อง “อักษร ภาษา จารึก วรรณกรรม” มีบทความน่าสนใจซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจศึกษาหาความรู้ในด้านอักษรและภาษาถิ่นต่างๆ เช่น ลายสือไทย พ่อขุนรามคำแหงมหาราชได้ทรงประดิษฐ์ลายสือไทย อันเป็นต้นแบบของอักษรไทยในปัจจุบัน การสืบค้นภาษาไทยในเมืองจีน ที่มาของอักษรไทยล้านนาและไทยลื้อ แนวการปริวรรตอักษรพื้นเมืองล้านนา รวมทั้งความสำคัญของวรรณคดีท้องถิ่น ซึ่งสามารถใช้พิสูจน์ความเกี่ยวพันที่ปรากฏในประวัติศาสตร์ได้ด้วย สำหรับผู้ที่สนใจเรื่องจารึกโบราณต่างๆ ในหนังสือเล่มนี้ก็มีความรู้ให้หาอ่านได้มากมาย เช่น เรื่องเกี่ยวเนื่องกับจารึก เกร็ดความรู้จากศิลาจารึก ความเห็นเรื่องจารึกพ่อขุนรามคำแหง ต่อเนื่องไปจนถึงคำอภิปรายศิลาจารึกหลักที่ 1 ว่าจริงหรือปลอม ซึ่งคงจะช่วยให้ผู้ที่ยังมีข้อกังขาและสงสัยได้ทำความเข้าใจในเรื่องนี้ได้ยิ่งขึ้น เนื่องจากจารึกถือเป็นเอกสารที่มีประโยชน์มากในทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี นักประวัติศาสตร์เองก็ถือว่าเป็นเอกสารชั้นหนึ่ง ซึ่งน่าเชื่อถือกว่าเอกสารที่เขียนขึ้นภายหลังเหตุการณ์เป็นเวลานานๆ เพราะใช้บันทึกเรื่องราวที่เกิดขึ้นได้ใกล้เคียงกับเวลาที่เกิดเหตุการณ์นั้นๆ และไม่มีคำผิดพลาดเนื่องจากการคัดลอกคลาดเคลื่อน

ส่วนเล่มที่ 2 เรื่อง “ประวัติศาสตร์เบ็ดเตล็ด” นั้นได้รวบรวมเกร็ดข้อมูลเกี่ยวกับหลักฐานข้อมูลใหม่ใน

ประวัติศาสตร์ไทยทางด้านจารึก การชำระประวัติศาสตร์สุโขทัย ปฏิทินไทยและวิธีการคำนวณระบบปฏิทินแบบไทยวัน เดือน ปีในเอกสารโบราณ เรื่องกบดินเดือนและกบดินตะวันหรือจันทร์ปราศและสุริยปราศในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีบทความที่ว่าด้วยเรื่องของ “มหาวิทยาลัย” ในเรื่องจุดมุ่งหมายและหน้าที่ของมหาวิทยาลัย พัฒนาการของแนวความคิดและการจัดตั้งมหาวิทยาลัย รูปแบบการบริหารงานมหาวิทยาลัยในประเทศไทย และแนวโน้มของมหาวิทยาลัยไทยในอนาคตอีกด้วย

ในตอนท้ายของทั้งสองเล่ม ยังได้ตีพิมพ์บทความเรื่อง “มองย้อนหลัง 80 ปี ประเสริฐ ณ นคร เขาว่าผมเป็นแดง” ซึ่งเป็นบทปาฐกถาพิเศษที่ศาสตราจารย์ประเสริฐ ได้ย้อนชีวิตในอดีตเล่าให้ลูกศิษย์ฟังเนื่องในโอกาสฉลองครบรอบอายุ 80 ปี ที่ลูกศิษย์จากหลายสถาบัน ร่วมกันจัดงานแสดงมุทิตาจิต โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงเป็นองค์ประธาน เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2542 ซึ่งอาจารย์ได้กล่าวถึงความสนใจของตนเองใน “โลกประวัติศาสตร์” ไว้ว่า ตนเองสนใจทางวิทยาศาสตร์ แต่เมื่อคิดว่าหากคนไทยจะต้องอาศัยให้ศาสตราจารย์ยอร์ช เซเดส์ เป็นผู้อ่านศิลาจารึกให้ตลอด ซึ่งหากศาสตราจารย์เซเดส์ตายไป ก็จะไม่มีความรู้ด้านศิลาจารึกในเมืองไทยได้เลย จึงเป็นเหตุที่ท่านสนใจศึกษาและค้นคว้าจนอ่านจารึกได้ และท่านได้เล่าถึงประสบการณ์การฝึกหัดอ่านศิลาจารึกในบทความเรื่อง “ศิลาจารึกกับข้าพเจ้า” ในเล่มที่ 1 โดยเริ่มจากการอ่านงานที่มีผู้อ่านไว้แล้ว จนกระทั่งสามารถแก้ไขคำที่อ่านไว้ผิดได้ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าอาจารย์จะไม่ได้จบการศึกษาด้านประวัติศาสตร์มา หากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้มอบปริญญาเกียรตินิยมทางด้านประวัติศาสตร์ และสภามหาวิทยาลัยได้ยกย่องให้เป็นนักวิจัยดีเด่นทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี ประจำปี พ.ศ. 2531 อาจารย์จึงรู้สึกว่าการอ่าน “มีฐานที่จะยืนเป็นนักอ่านศิลาจารึกด้วยความสบายใจสืบไปได้”